

Saviesa narrativa

Narrativa

El metall impur

Julià de Jòdar
Premi Sant Jordi
Proa. Barcelona, 2006

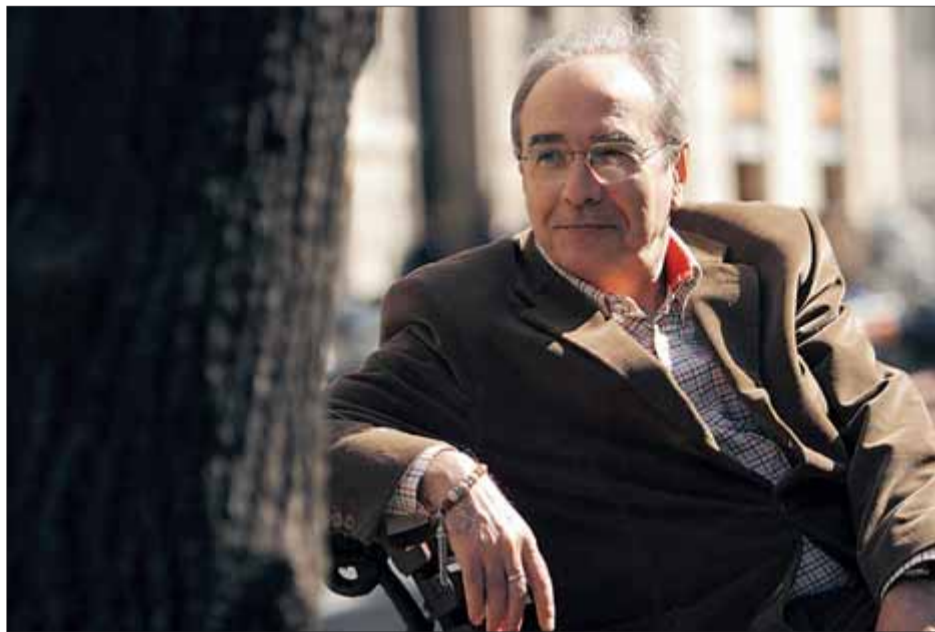
Manel Ollé

Poques vegades ens és donat el privilegi de poder llegir una novel·la que confirma pàgina rere pàgina la seva ferma candidatura a convertir-se en un clàssic. Julià de Jòdar culmina amb *El metall impur* un projecte narratiu que a més de mostrar ambició ofereix resultats. La trilogia *L'atzar i les ombres* explora la construcció d'una consciència i alhora traça el contrallum d'una experiència subjectiva de la història. Res a veure amb el cartó pedra i l'èpica maniquea amb que s'acostumen a resoldre aquesta mena de materials.

L'àngel de la segona mort se centrava en la resonància llegendària sobre un adolescent de mitjans dels anys 50 de la violència revolucionària de la Guerra Civil, mostrava la precarietat d'un ordre fet de silencis, renúncies i traïcions en

el microcosmos d'un barri articulat al voltant de la cruïlla dels carrers Guifré i Cervantes (dos carrers que realment existeixen, al barri de Gorg de Badalona). *El trànsit de les fades* aprofundia en aquest món i mostrava el despertar del desig a través d'un drama sentimental. El protagonista se cedia a unes dones amargades, desitjades o mal estimades, recreant el clima moral de finals dels anys cinquanta.

'El metall impur' narra un ritu de pas, un bateig de foc en una foneria suburbial, situada prop de la desembocadura del Besòs, que reuneix la força mítica d'un gresol alquímic i la nitidesa hiperreal i recremada dels òxids i el polsim del metall flotant en l'ambient d'una nau on s'operen perillosos rituals industrials, recreats amb detall i força evocativa. Aquest trajecte d'iniciació del jove protagonista en el món dels adults activa la navegació d'un buc narratiu espurnejant de suggeriments, transmès amb un ventall de registres que van des dels diàlegs plens de vivacitat fins a una prosa asagística i digressiva, capaç d'integrar en un discurs es-

Julià de Jòdar va guanyar el Sant Jordi amb la novel·la 'El metall impur'. MARTA PÉREZ

sencialment literari sabers històrics, psicològics, antropològics... sense carregar de plom les ales del relat, enriquint-ne el gruix moral i fent literatura amb idees que es mouen, que assetgen uns personatges i unes situacions que són sempre interrogants punyents. Es podria definir *El metall impur* com una eina sofisticada i potent d'introspecció que furga en la dinàmica oberta entre la memòria marmanyera, la identitat informe i

les tensions històriques. El barri i la fàbrica, com a miralls i receptacles conformadors del jo.

Julià de Jòdar articula la novel·la a partir d'unes poques escenes que es reprenen i es despleguen a la manera de llavors germinatives, carregant-se de sentits, de força emocional i simbòlica, de raons i de reflexos.

Hi ha en primer lloc el trajecte a peu resseguint la via del tren des de Guifré i Cer-

vantes fins a l'altra banda del Besòs, a la zona on es dreça la foneria i on se situa el gruix de la novel·la, entre La Catalana, La Mina i el Camp de la Bota. En aquest trajecte se xifra la fugida iniciàtica del clos matern. Pel camí apareixen sobtadament personatges que marquen d'incertesa visionària el pas pel suburbi d'ermots, platges brutes, murs industrials, solars amb rates i estacions abandonades: una gitaneta del Camp de la Bota que li

ofereix una bala de la zona dels ajusticiaments, el mag Li Chang, el xinès de Badalona... L'escena nuclear de la novel·la la trobem en un accident laboral a la foneria, que xifra totes les tensions d'un món industrial en transformació a principis de la dècada del *desarrollismo*: amb catalaníssims patrons franquistes, encarregats catòlico-pujolistes-porciohistes, sindicalistes clandestins, obrers mesells, sardònics o ambiciosos... L'expeditiva reacció del jove protagonista a aquest accident laboral -fruit de la imprudència empresarial- marcarà la seva iniciació a una lluita de classes intuïda i mitificada.

L'autor basteix ficció i el seu revers. El manuscrit d'*El metall impur* és trobat als Encants pel senyor Lotari, que prova de verificar-ne els referents, els noms propis, omplint la novel·la de fotografies i documents d'arxiu. S'intercala així la recerca de la veritat factual que hi ha rere les fabulacions. L'efecte és fascinant. La constatació que el narrador no és fiable, que inventa i deforma, reforça la veracitat i la potència imaginativa del relat. Tota una lliçó de saviesa narrativa.

La cultura digital

Assaig

Els escenaris de la cultura. Formes simbòliques i públics a l'era digital

Jordi Busquet Duran
Trípodos. Barcelona, 2005

Xavier Filella

El segle XX va ser testimoni del desplegament de la cultura de masses, un fenomen sense precedents que ha rivalitzat no tan sols amb la tradicional cultura popular, sinó també amb el que s'ha designat alta cultura. Dels avenços tècnics en la producció i difusió culturals n'ha resultat una progressiva massificació, de resultats contradictoris que abasten tant la imparable banalització de la cultura com el creixent accés de la població als esdeveniments culturals. Aquest estat de coses s'ha acompanyat de successives fases de teorització per part dels entesos que van des de les aportacions de l'antropologia i la crítica de l'Escola de Frankfurt fins a les més recents reflexions sobre els efectes de la globalització i el ciberespai.

Aquest mateix itinerari l'ha seguit Jordi Busquet, professor de la

Facultat de Comunicació Blanquerna, a *Els escenaris de la cultura* per documentar les diferents perspectives que sobre el significat de la cultura s'han succeït en les últimes dècades.

L'autor, que en alguns capítols ha comptat amb la col·laboració de Miquel Rodrigo i Gonzalo Samaranch, aprofundeix en el coneixement dels diferents fenòmens culturals que han caracteritzat el món de la cultura al llarg del darrer segle, del folklore a la cibercultura, del kitsch a l'alta cultura, de la cultura tradicional a la interculturalitat i, també, de les cultures locals a la cultura global.

Aquest vast recorregut serveix a Busquet per articular un discurs favorable a ampliar i renovar la concepció humanista de la cultura per aconseguir que deixi de ser patrimoni exclusiu de determinats grups socials. La seva argumentació, que cal entendre dins del vell debat entre apocalíptics i integrats que Umberto Eco establí quaranta anys enrere, propugna noves aproximacions al món de la cultura que tinguin en compte els nous processos d'apropiació i recepció social que permet la cultura digital.

Complot al Vaticà

Narrativa

L'anell del pescador

Silvestre Vilaplana
Barcanova. Barcelona, 2005

Anna Tomàs

Passen els mesos i l'efecte Dan Brown no s'esvaeix. Ara toca el torn a *L'anell del pescador*, de Silvestre Vilaplana (Alcoi, 1969), que barreja la biografia autèntica de l'escriptor medieval Anselm Turmeda, frare franciscà convertit a la religió musulmana, amb una història paral·lela, ambientada a l'època actual, en la qual un capellà de la Congregació per a la Doctrina de la Fe, l'òrgan que segles abans rebia el nom de Santa Inquisició, tracta d'esbrinar qui ha mort el papa i s'ha endut l'anell que simbolitza la seva legitimitat.

'Pseudotriller'. Vilaplana és un autor competent i constant. Per això resulta estrany que, després de diversos llibres de poesia i narrativa, entre ells *Les cendres del cavaller*, la biografia novel·lada de Joanot Martorell,

Silvestre Vilaplana. SP

en la qual demostrava el seu talent per teixir un entramat fictici coherent amb l'època i amb el caràcter que cal suposar-li a l'autor de *Tirant lo Blanc*, caigui ara en el parany d'escriure un d'aquests pseudotrillers que tan descaradament s'assemblen els uns als altres i que recorren a la simbologia i a les profecies religioses, les de Nostradamus en aquest cas, per atrapar l'a-

tenció d'un lector que només busca passar l'estona amb una història inquietant i morbosa que no suposi gaire esforç.

L'anell del pescador podria haver estat una bona novel·la. Turmeda és una personalitat interessant, que personifica la crisi espiritual de diversos eclesiàstics durant el darrer segle de l'Edat Mitjana. Així mateix, el llibre descriu els darrers dies de Benet XIII, el papa Luna, a Peníscola, i els esdeveniments que van propiciar l'aparició de l'anomenat *cisma d'Occident*, però es queda en la superfície en lloc d'aprofundir-hi. En canvi, les rivalitats entre una fictícia Cúria del Vaticà i entre tres rics col·leccionistes d'art que podrien estar al darrere de la desaparició de l'anell ocupen pàgines i més pàgines.

Els personatges ficticis resulten excessivament plans, possiblement perquè l'argument els redueix a simples comparses al seu servei. Un estil eficaç, tot i que poc literari, i una prosa cuidada salven un llibre que, a diferència dels títols anteriors de Vilaplana, no deixarà el lector ni fred ni calent.